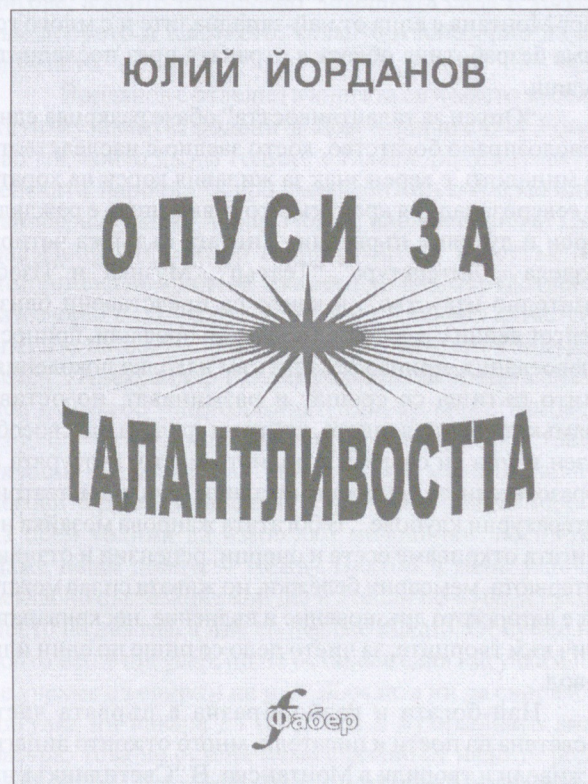

ДОКОСВАНИЯ ДО БОГАТИ ТВОРЧЕСКИ СВЕТОВЕ

Културната публицистика има трайна линия в нашите медии, но особено богата и многостранна е тя в пресата. Нужни са широки познания, творчески инвенции, натрупан опит, за да можеш да общуваш с представителите на литературата и изкуството, да намериш верен път към разнородните търсения и постижения. И преди всичко дарбата да почувстваш яркото и неповторимото в профила на една личност, чието дело вълнува и вдъхновява, привлича със съкровените си художествени завоевания и непостигнати висоти. Книгата на Юлий Йорданов "Опуса на талантливостта" показва безспорните възможности на журналистическата дейност, която често предлага забравими мигове на срещи, наблюдения, разговори, преки впечатления с хора от духовната сфера. Необходими са бързи рефлексии да влезеш в съприкосновение със създателите на красота, да отразиш нещо, което понякога за читатели и зрители остава незабелязано, неусетно, чуждо. Емоционалните сетива на интервюиращия или на рецензента, както и естетическият критерий на редактора позволяват да се намери своя гледна точка при представянето на автори и произведения. В своя предговор "Талантливи опуси за талантливостта на Монтанския край" д-р Гроздина Николаева-Беранже, професор по естетика в Париж, точно е отбелязала: "Внимателно чета вижданията на Йорданов в книгата и определено смятам, че той е развихрил перото си върху широкото пано на изкуството, разпростряло се в Монтанско: от литературата, през театъра, музиката и изобразителното изкуство. А да имаш такъв мащабен поглед, да си готов веднага да реагираш е оперативен критически поглед, означава да познаваш в дълбочина съответните творби. Недвусмислено говори за твърде големия арсенал от знания по теорията ни практиката на изкуството, които Юлий Йорданов безспорно притежава."

Авторът е надмогнал усещането за провинциална ограниченост и ниско самочувствие, поради това че е израсъл в регион, за който са характерни земеделския поминък, суровите балкански условия на живот, тежкия,

пристанищен труд. Защото от неговия самобитен край между Дунав, връх Ком и Петрохан, от Ломско и Монтанско са такива бележити творци от национална величина като Димитър Маринов, Тодор Боров и неговият брат Ценко Цветанов, Младен Исаев, Яна Язова, Йордан Радичков, Иван Давидков, Ромео Райчев и Александър Райчев, Симеон Пиронков, Симеон Дамянов, Кирил Петров както и десетки други представители и на словото, и на изкуството, науката, политиката, много от които и сега продължават да работят и служат на своето призвание. Юлий Йорданов завършва висшето си образование в Софийския университет "Св. Климент Охридски" по специалностите Философия и Журналистика. В родния си град дълго време е

редактор във в. “Народна трибуна”, а след това продължава в областните вестници “Септемврийско дело”, “Дело”, “Вселена” и “Монт-прес”, където сега е отговорен секретар. Тази богата дейност на редактор, кореспондент и сътрудник на редица издания му позволява да навлезе в широкия и необхватен свят на съвременника, да открие и опознае творци, които като него продължават да поддържат жив огъня на духовността, въпреки преломните събития, въпреки културната разруха и материалната нищета. Както е известно област Монтана е една от най-западналите и с много голяма безработица област в страната през последните години.

“Опуса за талантливостта” обаче разкрива едно неподозирано богатство, което заедно с наследството на миналото, е верен знак за жилавия корен на хората от северозападния край, където всяка епоха е раждала герои и духовни първенци. Книгата съдържа четири раздела – “Литература”, “Театър”, “Музика” и “Изобразително изкуство”, в които са представени близо шейсет дейци с различни творчески профили, приноси и завоевания, принадлежащи към няколко поколения, чиито пътища се срещат и разминават, но остава пламъкът на създанието, който ги сродява, по своеобразен начин ги свързва и родното място, културата и образователната дейност в читалища, училища, театри, литературни клубове... В богатата жанрова мозайка на книгата откриваме есета и очерци, рецензии и отзиви, интервюта, мемоарни бележки, но живата сплав между тях е авторското дръзновение и вълнение, нескриваната обич към творците, за чието дело се пише по един или повод.

Най-богата и разнообразна е първата част, посветена на поети и писатели, много от които винаги са живели и творили в Монтанско. В “Светилникът на Пишурка” се възкресява възрожденската епоха, когато дошлият от Враца в Лом учител и читалищен деец разгръща енергично своите заложи и въпреки Ботевия сатиричен прицел успява да събуди родолюбието и жаждата за знания – достатъчно е да се спомене факта, че Димитър Маринов е негов ученик, а достойни продължители на свещения му завет са стотици последователи. Проникновени редове са посветени на Люба Ганчева-Йорданова, оставила в литературата ни стихосбирките “Язове”, “Бунт” и “Кръстове”, трилогията “Балкани” и известна с псевдонима си Яна Язова, както я прекръства Александър Балабанов. Едно от първите сериозни оценки за младата авторка е дадена от Крум Велков (не автора на “Село Борово”!) в

ломския вестник “Север”. С верен литературно-критически усет Юлий Йорданов пише за Анастас Стоянов, Георги Марковски, Кирил Торомански, проследява развитието на поета Георги Атанасов и личи, че неговите поетически изповеди са му близки. В “Белетристика с темпераментно поетично перо” с откривателска страст изследователят на литературния живот в своя роден край представя едно съвсем непознато име – Куна Троанска, потомка на възрожденец, който след освобождението от турско робство два пъти е бил кмет на село Голяма Кутловица и именно при Иван Цонов селото е прекръстено и обявено за град Фердинанд. Ето кое обяснява и многолетната “забравя” над тази авторка и нейните стихове, прозата ѝ, включваща новелата “Велико Войвода”, повестите “Мария Борисова”, “Жените на Омуртаг”, “Драгата Горазд и неговото лутане по земята”, “Добрил Капинец”, романът “Първите сто години”... Може би това наследство се нуждае от още по-задълбочен и сериозен прочит, от допълнителна редакторска работа, за да може да се представи и да намери своето достойно място в съзнанието на съвременния читател, от допълнителна редакторска работа, за да може да се представи и да намери своето достойно място в съзнанието на съвременния читател.

С много от авторите, за които пише, Юлий Йорданов живее и работи. Той размишлява за книги като “Символи от боговете” на Георги Кръстев, за двете стихосбирки “Сетна обич” и “Тайнството любов” от Русин Русинов, на които е редактор, за сборниците с разкази на Иван Димитрашков, на Мартен Калеев, за стиховете на Розалина Спасова и Борис Борисов, за ловните истории, разказани от Георги Гоцов... Понякога на критика е нужна по-голяма аналитичност, по-задълбочен и верен “прочит” на текста, повече умение да се покаже значимото и да се види с критичен поглед онова, което е слабост, което все още не е постигнато от отделните автори. Само така разглежданите книги ще изпъкнат с истинските си достойнства, а авторите ще могат да разберат коя е върнатата посока на развитие.

В очерка за Милен Александров намира болката от преждевременната смърт на колегата, но за този колоритен журналист, когото близки и чужди наричат фамилиарно Миленчо, е разказано живо и непринудено. Неговите публикации в издания като списанията “Пламяк”, “Септември”, вестниците “Народна младеж”, “Литературен фронт”, “Септемврийско слово” и др. го правят популярен, защото реалистично отразяват живота на трудовите хора, техните радости и болки. Такива са и публицистичните му творби “Цибърски

кондики” и “Опит за въздишка”. Изследовател на народната душевност, на бита и нравите на човека от полето и Балкана, той оставя сборниците “Там, където Дунав тече”, “Пътища”, повестите “Те тръгнаха за свобода” и “Земна светлина”, романите “Аз, грешният и недостойният” и “Калушари”, останал недовършен. Ето още един автор, който подобно на Куна Троанска, заслужава да бъде прочетен както трябва, да се даде една обективна литературнокритическа оценка на неговото наследство, защото за него словото е не “занаят”, професионална ангажираност, а призвание и съдба.

Стегнато, динамично, с нерв са написани няколко интервюта с писатели, които Юлий Йорданов е провел по различни поводи. Сред тях личат изтъкнати имена – Пантелей Зарев, Камен Калчев, Йосиф Петров, Георги Марковски, Стефан Цанев, Марко Ганчев, помладият Мартен Калеев... Освен за литературния процес, за имена и събития, в тях има остри парливи въпроси, както и остри, драматични отговори. Те са изпълнени с откровения, които будят размисъл, дават възможност да се откроят по-отчетливо щрихи от даден образ, да се почувства живото дишане на словото. Неподправено и искрено авторите разказват за себе си, за своите болки и тревоги, за изпитанията на времето.

В раздела “Театър” са публикувани рецензии за постановки на Драматичен театър “Драгомир Асенов” в Монтана и така “оживява” театралният живот с неговите делници и празници, представени са режисьори и актьори, техните вълнения, желаня, успешни дирения, съвременни неволи. В “Любимецът с магнетичното излъчване” се описва гостуването на Народния театър “Иван Вазов” в Лом с пиесата “Амазонката”, представлението на сцената на читалище “Постоянство” и играта на Апостол Карамитев, както и полученият автограф от него. Юлий Йорданов с едри, но плътни щрихи е обрисувал един актьор, чиято ранна смърт остави в храма на българската Мелпомена празнота завинаги, а изкуството му е непреходно чрез записите и филмите, които и днес се гледат с възхищение. С много обич са проникнати и страниците, посветени на Виолета Минкова, която прави първите си роли като самодейка от драматичния театър “Кръстьо Пишурка” при ломското читалище, за да достигне до трупата на Народния театър “Иван Вазов”. След нейната кончина в Швейцария нищо не е направено, за да се възкреси спомена за голямото ѝ драматично майсторство в ролите, изиграни на първата ни сцена.

С кратките очерци и интервютата, посветени на режисьорите Петър Василев-Милевин, Аспарух Паунов, Альоша Бехар, на известни актьори като Йорданка Кузманова и Коста Цонев, Христо Кузмов, Йордан Витлямов, Любомир Бояджиев, на театралния критик Димитър Цолов и др. се уплътняват наблюденията върху талантливите приноси на хора, които с достойнство следват повелята на времето. Менят се постановки, роли, вкусове, модни увлечения, но остават онези мигове, в които надделяват човешката сила и устрем към доброто и щастието, колкото и илюзорно да изглежда то.

Йорданов е отделил в книгата си и място за бележити музиканти, родени в Лом – диригентът Ромео Райчев, който дълги години е главен диригент на Русенската народна опера, композиторът Александър Райчев, цигуларят Аврам Попов, виолончелистът Стефан Попов, професор в университета в Бостън и в Лондонската кралска академия. Непосредствен е разговорът с автора на симфонията “Новият Прометей”, оперите “Мост” и “Хан Аспарух”, балета “Хайдушка песен”. Александър Райчев разказва за братята си Ромео и Виктор – по-големият и по-малкият. Неговата изповед за началото на творческия му път е завладяваща, тя открехва “тайните” на младия талант, неговите ранни вълнения: “Започнах спонтанно, още на осем години да измислям мелодиики, песнички. Даже нещо повече – между Виктор и мене започна негласно състезание кой ще измисли по-хубава песен. Често на два гласа ние си пеехме заедно. От вуйчо ни, който беше цигулар, ни бе останала една цигулка и ние се учехме да свирим на нея. Жаждата ни да свирим на цигулка ни накара да навлезем в музикалната литература. Това не остана незабелязано от нашите родители, които положиха известни грижи и ни насочиха сериозно към музиката. След няколко години взехме пиано под наем започнахме да се учим да свирим на него. През 1934 година се срещнах с Панчо Владигеров, на когото показах своите композиции. Те му направиха силно впечатление и той ме взе за свой ученик. Оттогава до неговата смърт ние бяхме като баща и син. Той ме изгради като професионален музикант. При него завърших и Музикалната академия.”

Аврам Попов описва как за една вечер успял да изсвири прочутите 24 капричия на Николо Паганини – нещо невероятно трудно дори за най-прославените цигулари, а проф. Стефан Попов казва за българската симфонична музика: “Тя е великолепна! Ние имаме творци на световно равнище. Такива са Любомир

Пипков, Панчо Владигеров, чиито музикален почерк е ярко изразен. Може да се каже, че имаме и модерни композитори като Васил Казанджиев, Лазар Николов, чиито произведения предизвикват интерес у публиката и критиката.” Тези изключително съдържателни признаци определят достиженията на Юлий Йорданов, неговите журналистически “попадения” и златни находки. Непринуденият тон подсказва уменията да се разговаря с големите творци – без поза, без излишен патос и външна показност и това е една от най-силните страни на книгата. Явно е, че авторът е намерил жив и непосредствен допир до личности и ярки и богати творчески светове.

Не искам да пропусна последната част, макар и най-малка по обем. В нея също са обрисувани няколко творчески фигури, но една изпъква с изключителната си величина – Кирил Петров. В “Истини, обгорени от живота” и “Живописец със сияние от човешка доброта и мъдрост” експресивно се разказва за един от най-оригиналните, дълбоко български художници, роден в малкото ломско селце Сталийска махала през 1897 г. и погребан там на 30 декември 1979 г. Знаменателни са думите на Светлин Русев казани за този рядък майстор на четката: “Кирил Петров си отиде така тихо, кротко и благородно, както прекара живота си. Рисуваше от заранта до вечерта така, както майката ражда, отглежда и погребва своите деца, както селянинът сее и жъне – безропотно и мълчаливо тъй копаеше тоя необятна нива – човешката душевност, и я засяваше с най-чистите цветя на болката и светлината, на нравствеността, морала и етиката. Имам чувството, че Кирил Петров се стараяше да заеме колкото се може по-малко място. Движенията, жестовете, гласът – всичко беше толкова пестеливо и тихо. Той така се беше свил и затворил в себе си, като че ли беше прегърнал неудобството на собственото си присъствие.”

Шедьоврите на художника “Чичовата челяд”, “Двора на стопанството”, “Аргатите”, “Делбата” и др. са показателни за неговата земна творческа сила, а записаните мисли в бележника му, издаден под заглавие “Практика”, отразяват зрелите прозрения на неговия вътрешен живот, претворен и вграден в платната му.

“Опуси за талантливостта” отразяват делниците на журналиста, който макар и далеч от столичната показност и външен блясък, е съумял да събере живи наблюдения и впечатления, да покаже неуморния и грижовен труд на десетки труженици на словото и изкуството, без който жадните за духовна красота хора не биха могли да осмислят културните с интереси.

Независимо, че можем да посочим редица слабости, пропуски, стилно-езикови повторения, непрецизирани понякога оценки, книгата заслужава внимание, защото осветлява творческите хоризонти на един български край и на неговите щедри дарования.

**От книгата “Опуси на талантливостта”
публикуваме три интервюта
със съвременни поети**

Йосиф Петров:

ЗАБВЕНИЕТО ПОГРЕБВА ЛИТЕРАТУРАТА БЕЗ ОГЪН

– Спомняте ли си кое беше онова нещо, което стана причина за първи път да грабнете перото?

– Въпросът ви е много интересен и за мене е много приятен. Наскоро ми поискаха сатирични работи за издаването на един сборник. Заедно с тях трябва да дам и кратка автобиография в сатирико-хумористичен вид. В нея си мисля да кажа точно по вашия въпрос, че от юношеството само две неща ми останаха, първата любов, заради която ѝ прописах, и стиховете. Тези две “шуги” не ме оставят и до моята 94-годишна възраст.

– Днешните поколения почти не ви познават. Какво друго съдържа вашето житие-битие?

– Ами то е дълга и широка работа. Хайде по-добре да кажа защо не ме познават. Защото 40 години, т.е. от 1948 година отсъствах от литературния и обществен живот. Още тогава реших да се съхраня: не само живота си, но и себе си, стиха си, името си. Всичко това е вече минало. И навремето взех решение нито да се занимавам с обществена работа, нито да се изявявам в литературния свят. Разбира се, не мислете, че захвърлих перото. Ето сега дойде възможността да си издавам поезията. Започнах със стихосбирката “Вик от каторгата” – 30 стихотворения, създадени в концлагера. Останалото творчество през 40-те години мълчание най-напред събрах в една сбирка, която скоро ще влезе в печатарските машини. Следващата също е готова, Та, когато излязат всички тези книги, заедно с “Вик от каторгата”, читателите ще имат представа за литературното ми дело. Затова вие

сте прав, че никой не ме познава. Даже тези, които ме представят на срещите с читателите, говорят повече за “Вик от каторгата” или общо за поезия. А моята – остава незнаяна.

– *А какъв беше поводът да ви изпратят в Персин?*

– Поводът беше, че минах в опозиция и както казвам в едно хумористично стихотворение, че “не приех червения ислям”. Затова многократно бях арестуван и 40 години ми се правиха обиски, задържаха ме властите, предупреждаваха ме с разни протоколи, подслушваха ме. Не можах да прекарам дори и един спокоен ден. И въпреки това останах верен на моята чест, достойнство и опазване на името си. Всички сметнаха, че комунизмът ще продължи столетия. Затова бях решил литературното си творчество да оставя на моята дъщеря, а тази част от него, която би могла да се подложи на инкриминиране – да се предава от поколение на поколение. Е, все някога, когато светът се оправи, поезията ми да излезе на бял свят. Ако нещо в нея носи огън, то ще остане в литературата, ако ли няма – забвението ще я погребее, както въобще е ставало и ще става.

– *“Вик от каторгата” написате по един странен начин...*

– Защо мислите, че съм я написал? Не съм я написал, а създадох без молив и хартия!

– *...а как направихте селекцията на стиховете?*

– Никаква селекция не съм правил. Това са стиховете, създадени в концлагера, без да изменя и една запетая. Защото там имах възможността достатъчно време да ги усъвършенствам. Така че още в Персин направих всичко.

– *Искам да отидем за малко в теорията на литературата. До преди 10 ноември 1989 година в нашата литература усилено шестваше методът на социалистическия реализъм. А днес кой метод е в сила?*

– Възстановяват се двата метода: художественият реализъм и критическият реализъм. Художественият реализъм е да опишеш живота такъв, какъвто е, но да изглежда по-хубав. А критическият реализъм е критично да погледнеш на негативните неща – да се бориш със злото. Социалистическият реализъм е не какъв е животът, а как ми се иска да бъде.

– *Рециталите ви предизвикват симпатията на вашите почитатели. А как мислите – в това*

гладно време има ли нужда от духовна храна и точно от поезия?

– Ще ви отговарям с метода на критическия реализъм. Разбира се, народът има нужда от поезия и друга духовна храна. Гледам на рециталите ми как хората бурно аплодират, как са вдъхновени, как е хубаво всичко това. Но... само толкоз. Иначе нашият народ не чете поезия и не я обича.

– *А защо?*

– Ама национална особеност – за разлика от руснаците, които много обичат поезия. Може би още от Пушкин това да е наследство?!

– *Вие сигурно сте почитател на Пушкин?*

– Е-е, кой не е почитател на Пушкин?! Има ли въобще такъв любител на поетичното слово?! Руснаците още през войната носят в дебело тефтерче преписано по някое хубаво стихотворение – четат го, учат го, рецитират го. У нас такова нещо няма. И вижте – една стихосбирка се издава в тираж 1500 екземпляра, от които се продават 500 и то между пишещите. Другите 1000 стоят по рафтовете, докато се предадат за претопяване. Може би причината е, че нямаме истинска поезия. То и социалистическата ни поезия беше трици. Боклук за историята и никой няма да си спомни за нея.

– *Вие бяхте старейшината на Седмото Велико народно събрание на България. И като такъв струва ми се, че се опитвахте да внесете георгиевския стил на ораторство. Как ви се струва, не е ли нужен понякога и хумор, за да се постигне една цел?*

– Вярно е, че още от откриването на парламента във Велико Търново аз внесох хумористичния елемент, бих казал по-скоро за разведряване, а не на самоцелен или празен смях. И това е така, защото ако беше само заради смеха за забавление, то е опасно мое начинание. Напротив – смехът трябва да е във връзка с работата: да е духовит и създава настроение за законотворческия труд. Истина е, че си послужих с хумора няколко пъти, но и не бива повече, защото ще се обезценя – коя е гаранцията да не стана по този начин жалък. Това е деликатен въпрос. Един мой приятел – писател ми каза: “При откриването и воденето през първите три дни на Великото народно събрание се страхувах и по цял ден треперех за тебе. Питам го – защо. Защото – отговори ми – ти вървеше по ръба на пропастта. Всеки момент можеше да се сгромолясаш”. И това е вярно – хуморът е деликатна работа. Може с една фраза да хлътнеш и дори да станеш отвра-

тителен. Аз обаче не прилагам хумора самоцелно – той ми е в характера. Цял живот съм бил такъв. Ей сега, с тебе съм същият. Бил съм учител и във всеки учебен час съм въвеждал нещо черно, хумористично, което да повдига тонуса.

– *Явно вие се стараете да уравноесите климата в пленарната зала. А какво бихте казали за нравствените норми в отношенията между депутатите? Не презряват ли “желязото”, вместо да го калят?*

– Нашият парламент страда от хумористичния полъх. Ние живеем остро време. Да оставим народа, че гладува, че студува, че е настръхнал, че е в пълно безверие, дори безпътица, но самите депутати, които уж са екстракт от народа и се предполага, че са духовните водачи на този народ, нямат това чувство за хумор. Хуморът е по-висше отношение. Те дори нямат чувство за взаимна търпимост. Парламентът ни е много сериозен: никой не се усмихва. Дали времето ги направи такива – не зная. Но народът ни не е такъв. Българинът е шегобиец. А в парламента тази черта я няма и това му е кусурът.

– *Това изкривяване на българската черта ли е?*

– А-а, не! Времето е такова. Гледам по-младите депутати – та те са по-остри, по-крайни. А хуморът е висша духовност. Фактът, че само човекът от целия животински свят притежава чувството за хумор, показва, че е нещо свише, т.е. висше в най-висшето.

– А как ви се струва – достатъчно сериозна ли е конституцията, която Седмото Велико народно събрание може би е създало благоприятна конституция, за да не кажа най-благоприятната. И я създаде именно тогава. Защо? Мнозина не са се замисляли върху този въпрос. Групата на напусналите депутати иска да се взриви парламента и да се разпусне, преди да направи конституцията. Те разчитат следващото Велико народно събрание да прави конституция. Ако ние не направихме конституцията тогава, БСП би допуснала по-големи отстъпки, отколкото ако произведем нови избори и опозицията от лятото на 1991 година станеше мнозинство, а БСП – малцинство. Тогава социалистите нямаше да се съгласят да направим хубава конституция. И ще бъде много трудно за парламента, защото от БСП зависеше работата. Пък и коя опозиция ще вземе 267 депутата и с тях да изработи конституция. Стане ли БСП опозиция – яка му душата на парламента!

Стефан Цанев:

Това е най-благоприятното време за поезия

– *Господин Цанев, помните ли как стана сродяването ви с поезията?*

– Сродяването ли? Ами, така съм се родил. Имам чувството, че от малък пиша стиховете. Но... не съм се учил специално за поет. Като бях още в първо отделение, написах нещо като стихотворение, без да си въобразявам, че някога ще пиша стихове.

– *И днес тя е спътник в живота ви?*

– Е, да – тя стана моя професия. Не бих казал големи думи, но ...аз друго не мога да правя, освен да пиша стихове. И това е най-страшното. Щото без поезия ще умра от глад.

Времето днес е точно за поезия. Може да не е за всичко друго, но е много интересно за литература. Нали разбирате – преломно време, невероятни колизии, всеки преживява някаква драма, страхотни трагедии, крушения на стари идеали, раждат се нови идеи. Това е най-благоприятното време за литература. Мисля, че такова време няма да настъпи дори и след сто години.

– *Ако сравните тоталитарното и демократичното време, кое е по-благоприятното за поета?*

– Всяко време е добро за поета. Тоталитарното беше много благоприятно, защото човек имаше срещу какво да се съпротивлява. А днес трябва да се бори за нещо. Макар че има много неща за взаимстване, така че и тогава можеше да се пишат стихове. Сега също. И аз съм сред хората, които не могат да се съгласят с твърдението, че през тези четиридесет и пет години нищо не е направено в областта на литературата и театъра, не е вярно – направиха се доста неща.

– *Вашите книги са отличаваха с идеи, които контрастираха с тоталитарното общество. А защо не станяхте дисидент?*

– Какво значи дисидент? Трябва да знаем точното определение на тази дума. А то е: човек, който стои отстрани и не е на страната на властта. Т.е. всеки, който не е спътник на властващите, може да се счита за дисидент, ако толкова държи да се хвали с това определение.

Дисидент не означава да си се борил против нещото. Тази дума не се разбира и поради това се спекулира с нея. А знаете ли, че и тогава, и сега човек може да каже спокойно: “Аз мислех това и това, и говорех това, което мислех!”

– *А виждате ли накъде върви България?*

– Как накъде? Напред! Напред към пещерата! Толкова е сложно времето. Ето всеки вижда какво стана на един избор, после на другите... Абе, напредваме...

– *Като човек вие правите ли компромиси?*

– Да, разбира се! В стихосбирката ми “Реквием” е поместено стихотворението “Плач по Ботев”. Но в сериозно редактиран вариант. Стиснах очи и казах на себе си: “Нека! Дори цензурата и половината да го съкрати, но нека излезе това адски вироглаво за онова време стихотворение!” И... така и стана.

– *В едно от вашите стихотворения казвате: “... забогатяха от думи...” Като чух тази мисъл, си спомних едно мнение на радиослушател, че вие и Недялко Йорданов с рециталите си из страната въртите бизнес с поезията. Как ще коментирате това мнение?*

– Поезията е моя професия и тя ми помага да ям хляб. Не съм от хората, които пишат стихове и чакат някой да ги помоли, за да види какви са стиховете. Вярно е, че читателите трябва да търсят поезията, но преди това поетите се налага да потърсят читателите. Любовта между поет и читател трябва да е взаимна. Що се отнася до бизнеса с поезията, ами нека този слушател да завърти и той такъв бизнес. Това е труд на сцената и факта, че се заплаща, аз не виждам нищо лошо. Това е хляба ми. Какво да правя: да отида да копая ли – не мога. Защо миньорът като копае, иска пари за изкопаното? В България сме свикнали да мислим, че интелектуалният труд е нещо, което не струва нищо.

– *Да не искате да кажете, че интелигенцията е в девета глуха?...*

– Е, да. И затова съществува такова неуважение към нея. Но, ако нямаше интелигенция, кой щеше да измисли трактора, велосипеда?... Страшно е да пренебрегнеш интелигенцията! Това нека го знае всеки властващ!

Марко Ганчев:

Важното е да бъдем повече мислещи

– *Господин Ганчев, вярно ли е, че навършихте 70 години?*

– Ами, не зная. Направете справка с документите.

– *Вие сте един от популярните български сатирици, които често се срещат с хората. Как ви се струва, тези срещи помагат или ви пречат?*

– Е-е, ама чакайте! Още от началото на разговора ме слагате на тясно и ме карате да бъда откровен. Тези срещи нито ми помагат, нито ми пречат. Само спомени ми създават. Навремето, когато работех във вестник “Стършел”, бяхме една група хумористи в някакво село в тогавашния Габровски окръг. Това беше истинско голямо събитие за селото, защото решиха срещата да проведем на площада. Гарираха там един голям камион. Накичиха го. Сложиха микрофони. Сезонът беше работен на полето, защото се здрачаваше късно. Привечер ни качиха на камиона и срещата започна. Площадът пълен с народ. Ние – мън-мън-мън – четем кой фейлетон, кой басня, кой стихотворение. Хората слушаха, слушаха, па взеха да се изнизват на групички. Като свърши срещата, партийният секретар ме попита: “Утре къде ще ходите?” В Габрово – казвам му. “И там ли същото ще правите?” Да! – отговарям. “Правете го, бре! Пада им се на габровци!”

– *Значи срещите с читателите са със стара давност, т.е. и преди, и след 10 ноември 1989 година. А кои от тях за вас са по-интересни?*

– Не знам колко интересни са тези срещи, но зная, че се правят в нечий интерес. Преди 10 ноември моите книги (пък и цялата ни поезия) се издаваха в малък тираж. А като ходехме на срещите, си изпросвахме я от библиотекарите, я от книжарите да завишат бройките книги по заявка. Нямаше начин – такава беше издателската политика. Сега обаче, никой не ни издава книгите – така че интересът ни към срещите с читателите, като че ли взе да се поизпарява. Е, остава другият интерес – на организаторите. Все ще отчетат и те някаква дейност, за да си изкарат заплатата.

– *Сред книгите, които сте издали, има ли някоя от тях или пък отделна страница, която днес ви се иска да разкъсате или изгорите?*

– Как да ви кажа, ако имаше такава книга, или нещо написано от мене, което да върви днес срещу мене, то веднага щеше да се превърне в компромат. Слава Богу, такъв досега не съм срещал някъде из медиите. Това ми дава кураж да не посягам унищожително към нито една от моите книги или към някоя от техните страници.

– *Днес време ли е за поезия? Поетите как живеят днес, на какво разчитат и в какво вярват?*

– Аз мисля, че добро време за поезия никога не е имало. Но човек не може да избира в кое време да живее. В първите месеци след 10 ноември 1989 година поетите, писателите и въобще творците се зарадвахме, че дойде времето на демокрацията. Радвахме се, че тоталитаризмът вече е изпята песен. Ала поживяхме още малко и видяхме, че нещата не стоят толкова розово, колкото си ги мислехме. И все пак, който има да казва нещо чрез белия лист – кой му пречи. Друг е въпросът как казаното ще стигне до своята аудитория и какъв ще бъде отзвукът, и не дай си Боже, ако има обратна вълна. Както и да е – важното е да бъдем повече мислещи разумно.

– *Кое време е най-доброто за разцъфтяване на таланта на сатирика – тоталитарното или демократичното?*

– Различните времена са оптимални за развитието на различните таланти. Последните години обаче се оказаха не време, а безвремие. Защото хем стават промени, хем промяна не става. Инерцията на живота е толкова силна след натрупаните пластове тоталитарен живот. Дали ще успее да разцъфти сатирата – затова също си трябва талант.

– *С какво чувство се отнасяте към така наречените придворни поети?*

– През всичките времена от историята на човешкото общество е имало придворни поети. Сладка е тази човешка слабост венцехвалието и от нея се изкушават немалко хора. С най-голяма сила тя действа при политиките, или при хората, отделили се като елит. Друг е въпросът какво е качеството на тяхното творчество. На тях не бива да се сърдим, защото те разсъждават според своя разум. Аз не бих станал такъв поет, защото гледам на света с други очи.

Корица на брой 1
на сп. „Издател“ излязъл
през октомври 1994 г.

Основател
Лъчезар Г. Георгиев

Филологически факултет
Катедра Библиотекознание, масови комуникации,
чужди езици
Университетско издателство
„Св. св. Кирил и Методий“

Редактори на броя
доц. д-р Лъчезар Георгиев доц. д-р Стефан Коларов

Формат 56x84/8. Печатни коли 4
ISSN 1310 – 4624
Страница ИЗДАТЕЛ
в Интернет: www.izdatel.hit.bg

Годишен абонамент или заявка за сп. „Издател“ може да направите на адреса на редакцията:

5000 Велико Търново, ул. „Теодосий Търновски“ № 2,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Ректорат
Катедра Библиотекознание, масови комуникации, чужди езици
за доц. д-р Лъчезар Георгиев Георгиев.

Моля, свържете се на тел.: 062/ 618 258

DEAR READER,

You can subscribe to the „Publisher“ magazine for the year 2004 by sending the subscription fee by mail-order to the following address:

5000 Veliko Turnovo, 2 Theodosi Turnovsky Str.
„Cyril and Methodius“ University
Prof. Dr. Luchezar Georgiev Georgiev

Please, write „Subscription fee for the „Publisher“ magazine“ on the mail-order as well as your address and Telephone number for delivery and contact. Tel. 062/618 258. Thank you!

ПЕЧАТНИЦА „СИРА“ – Велико Търново, 2004